

У.М. Старчанка (УА «ГДУ імя Ф. Скарыны»)

СТАН ПОТРЭБАСНА-МАТЫВАЦЫЙНА-КАШТОЎНАСНАЙ СФЕРЫ ФІЗІЧНАЙ КУЛЬТУРЫ ДЗЯЦЕЙ ШКОЛЬНАГА ЎЗРОСТУ, ЯКІЯ ПРАЖЫВАЮЦЬ НА ТЭРЫТОРЫЯХ РАДЫЁАКТЫЎНАГА ЗАБРУДЖВАННЯ

Даследаванне патрэбасна-матывацыйна-каштоўнаснай сферы (ПМКС) фізічнай культуры школьнікаў Гомельшчыны было праведзена намі ў лістападзе 2009 года (пры ўдзеле Я.В. Асіпенкі). Дыягностыка стану ПМКС фізічнай культуры школьнікаў праводзілася па методыцы У.М. Старчанкі (2009).

У даследаванні ўзялі ўдзел школьнікі абодвух палоў, якія навучаюцца ў 7–11 класах агульнаадукацыйных школ Гомельшчыны, што пражываюць у зонах радыёактыўнай забруджанасці рознай шчыльнасці. У колькасных адносінах даследаваны былі:

104 школьнікі САШ 24 г. Гомеля (з іх 39 мужчынскага і 65 жаночага полу) – зона да 5 кюры;

46 школьнікаў Валаўскага УПК (з іх 26 мужчынскага і 21 жаночага полу) – Ельскі раён Гомельскай вобласці (зона забруджвання да 15 кюры);

46 школьнікаў Стралічаўскай САШ (з іх 21 мужчынскага і 25 жаночага полу) – Хойніцкі раён Гомельскай вобласці (зона забруджвання да 40 кюры).

Такім чынам, усяго ў даследаванні ўзялі ўдзел 156 школьнікаў (з іх 85 мужчынскага і 111 жаночага полу).

Запоўненыя школьнікамі дыягнастычныя анкеты былі апрацаваны метадамі матэматычнай статыстыкі з выкарыстаннем ЭВМ.

Медыяна абагульненага ўзроўню сфармаванасці ПМКС па агульнай выбарцы ($n = 196$) склала 4, што сведчыць пра добры стан патрэбасна-матывацыйнай і каштоўнаснай сфер фізічнай культуры школьнікаў Гомельшчыны.

Найбольш значнымі матывамі фізкультурнай дзейнасці для школьнікаў Гомельшчыны, якія ўзялі ўдзел у даследаванні, з'яўляюцца:

- «желание уметь выполнять различные (в том числе жизненно необходимые) двигательные действия» ($M_e = 5$);
- «желание выполнять физические упражнения технически правильно и красиво» ($M_e = 5$);
- «желание быть сильным, выносливым, быстрым, ловким, гибким...» ($M_e = 5$);
- «желание получать удовольствие от движений» ($M_e = 5$).

Найменш значнымі (хаця і даволі добра праяўленымі) матывамі фізкультурнай дзейнасці для школьнікаў Гомельшчыны з'яўляюцца:

- «желание самому управлять своим (или чужим) физкультурным развитием и физическим совершенствованием» ($M_e = 3$);
- «желание овладеть физкультурной грамотностью» ($M_e = 3$);
- «желание понимать и уметь анализировать знаковые системы физкультурного пространства» ($M_e = 3$);
- «желание заниматься инновационной и научно-исследовательской деятельностью в области физической культуры» ($M_e = 3$);
- «желание овладеть логикой и методологией физкультурного мышления и деятельности, стать теоретиком физической культуры» ($M_e = 3$);

- «желание получать и передавать информацию о событиях в физкультурно-спортивном пространстве» ($M_e = 3$).

Адсюль можна зрабіць вывад, што найбольш актуалізаванымі патрэбамі даследаваных школьнікаў з'яўляюцца:

- патрэба ў рухальных уменнях і навыках ($M_e = 5$);
- патрэба ў фізкультурнай дзейнасці ($M_e = 4$);
- патрэба ў фізічнай падрыхтаванасці ($M_e = 4$); - патрэба ў фізкультурным асяродку ($M_e = 4$).

Адначасова найменш актуалізаванымі патрэбамі даследаваных школьнікаў з'яўляюцца:

- патрэба ў фізкультурных ведах ($M_e = 3$); - патрэба ў фізкультурным мысленні ($M_e = 3$).

Адпаведна да важнейшых фізкультурных каштоўнасцяў даследваных школьнікаў адносяцца: фізкультурная дзейнасць, рухальныя уменні і навыкі, фізічная падрыхтаванасць, фізкультурны асяродак. Меншую важнасць для школьнікаў уяўляюць: фізкультурныя веды і фізкультурнае мысленне.

Медыяна абагульненага ўзроўню сфармаванасці ПМКС па выбарцы школьнікаў мужчынскага полу ($n = 85$) склала 4, што сведчыць пра амаль выдатны стан патрэбасна-матывацыйна-каштоўнаснай сферы фізічнай культуры.

Медыяна абагульненага ўзроўню сфармаванасці ПМКС па выбарцы школьнікаў жаночага полу ($n = 111$) склала 3,75, што сведчыць пра добры стан патрэбасна-матывацыйна-каштоўнаснай сферы фізічнай культуры.

Праверка статыстычнай гіпотэзы аб адсутнасці статыстычнай розніцы паміж узроўнем сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры юнакоў і дзяўчат Гомельскага рэгіёну з дапамогай непараметрычнага крытэрыя Мана-Уітні не дала станоўчага выніку. Такім чынам, можна сцвярджаць, што паміж узроўнем сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры даследаваных намі юнакоў і дзяўчат Гомельскага рэгіёну ёсць статыстычна значная розніца ($p < 0,05$) на карысць першых.

Медыяна абагульненага ўзроўню сфармаванасці ПМКС па выбарцы школьнікаў Гомеля ($n = 104$) склала 3,5, што сведчыць пра добры стан сфармаванасці патрэбасна-матывацыйна-каштоўнаснай сферы фізічнай культуры.

Медыяна абагульненага ўзроўню сфармаванасці ПМКС па выбарцы школьнікаў Валаўска ($n = 46$) склала 4,25, што сведчыць пра выдатны стан сфармаванасці патрэбасна-матывацыйна-каштоўнаснай сферы фізічнай культуры.

Медыяна абагульненага ўзроўню сфармаванасці ПМКС па выбарцы школьнікаў Стралічава ($n = 46$) склала 4,25, што сведчыць пра выдатны стан сфармаванасці патрэбасна-матывацыйна-каштоўнаснай сферы фізічнай культуры.

Праверка статыстычных гіпотэз аб адсутнасці статыстычнай розніцы паміж узроўнем сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры школьнікаў Гомеля, Валаўска і Стралічава з дапамогай непараметрычнага крытэрыя Мана-Уітні дала наступныя вынікі:

- паміж узроўнем сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры школьнікаў Гомеля і Валаўска статыстычна значная розніца ёсць ($p < 0,05$);

- паміж узроўнем сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры школьнікаў Гомеля і Стралічава статыстычна значная розніца ёсць ($p < 0,05$);
- паміж узроўнем сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры школьнікаў Валаўска і Стралічава статыстычна значнай розніцы няма ($p > 0,05$).

З пэўнай асцярожнасцю можна меркаваць, што сукупнасць умоў пражывання школьнікаў уплывае на стан сфармаванасці ПМКС іх фізічнай культуры. Да такіх умоў можна аднесці комплекс фактараў: ступень урбанізацыі; уклад жыцця і асаблівасці субкультуры; зона радыяцыйнага забруджвання; стан навакольнага асяроддзя ...

Такім чынам, праведзенае намі даследаванне дазваляе сцвярджаць, што:

- абагульнены ўзровень сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры ўсіх пратэставаных школьнікаў Гомельшчыны ($n = 196$) склаў «4», што сведчыць пра добры стан яе сфармаванасці;
- стан сфармаванасці ПМС школьнікаў мужчынскага полу ($n = 85$; $Me = 4$) статыстычна значна вышэйшы (пры $p < 0,05$) чым стан сфармаванасці ПМКС школьнікаў жаночага полу ($n = 111$; $Me = 3,75$). Прычым стан сфармаванасці ПМКС школьнікаў і мужчынскага і жаночага полу можа быць інтэрпрэтаваны як добры;
- стан сфармаванасці ПМКС школьнікаў Гомеля добры ($n = 104$; $Me = 3,5$), стан сфармаванасці ПМКС школьнікаў Валаўска выдатны ($n = 46$; $Me = 4,25$), стан сфармаванасці ПМКС школьнікаў Стралічава выдатны ($n = 46$; $Me = 4,25$);
- паміж узроўнем сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры школьнікаў Гомеля і Валаўска статыстычна значная розніца ёсць ($p < 0,05$);
- паміж узроўнем сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры школьнікаў Гомеля і Стралічава статыстычна значная розніца ёсць ($p < 0,05$);
- паміж узроўнем сфармаванасці ПМКС фізічнай культуры школьнікаў Валаўска і Стралічава статыстычна значнай розніцы няма ($p > 0,05$).
- з пэўнай асцярожнасцю можна сцвярджаць, што сукупнасць умоў пражывання школьнікаў уплывае на стан сфармаванасці ПМКС іх фізічнай культуры.